יצום הלכה

טוש"ע אה"ע סימן קעג

סעי' יד: בוד ב מיי' פי"ל מהל'

גירושין הלכה טו יו ממג עשין נ טוש"ע אה"ע

סימן קנה סעיף יא וסימן

יבוס הלכה ח סמג עשין נא טוש״ע אה״ע

מימן קעב סעיף א:

המס: צרתה נמי לא עבדה

ביה מעשה. תימה נהי דלה עבדה

ביה מעשה מ"מ כיון דהממאנת

אסורה ליה הוי לרתה כלרת ערוה

והיכי מדמה לה לממאנת דשריא לאחין:

אלא לאו ביכם וקתני צרותיהן

מותרות. שהמיחון עוקר לנישוחין

קמאי תימה למאי דס"ד השתא תקשה

ליה סיפא דקתני כל שיכולה למאן

ולא מיאנה לרתה חוללת ולא מתייבמת

ואם איתא דעקרה נישואין קמאי

תמאן השתא ותתייבם לרתה דהכי

פריך עלה לקמן וי"ל דלמאי דסלקא

דעתך השתח מלי למימר דמתני׳

בדליתה קמן שתמחן או בגדולה

ולקמן דפריך עלה משום דבעי לאוקמי

מתני׳ אפילו היא קטנה ואיתה קמן:

מאי לאו למעומי צרת אילונית

דשריא. וא״ת אמאי לא פריך מינה

לעיל למאן דאסר לרת מחזיר גרושתו

ולימא ליה מאי לאו למעוטי לרת

מחזיר גרושתו דשרי וי"ל דלא משמע

ליה למעוטי מזו היא אלא כיוצא בה

דאילונית דמיא לאשת שני מתים דזו

וזו מותרות לבעליהן אבל מחזיר

גרושתו נחסרה לבעלה: תגר שהיו.

וא"ת לרבא דשרי לרת בתו אילונית

אפי׳ הכיר בה מה חידוש הוא לשנות

בתוספתא וכולן שנמלאו אילונית בין

בחיי הבעל בין לאחר מיתה בשלמא

לרב אסי אילטריך לאשמועינן בחיי

בעל דקד"ה הוחיל ובחייו נמצחת

אילונית דלמא קיבלה וי"ל דס"ד

למיסרה כשנמנאת אחר מיתה משום

דבשעת נפילה נראית כלרת בתו

כדאסר לעיל נרת בתו ממאנת וא"ת

מ"ש אילונית מממאנת ויש לומר דהתם

מיחסרא מיאון הכא לא מיחסרא

מידי א"נ ממאנת אין לה קול ובשעת

מיאון נראית כלרת בתו אבל אילונית

יש לה קול וידוע שלא היתה לרת

בתו וא"ת מאי פריך הכא לרבא

מדקתני שנמלאו נימא דנקט נמלאו

לרבותא וי"ל דבהכיר בה איכא

רבותא טפי להכי משני תני שהיו:

להיא גופה כדאמרינן פ"ק דסוטה (דף ו. ושם) דספק סוטה חוללת

ולא מתייבמת משום ק"ו: בל אמרינן ק"ו במקום מצוה בו'.

וא"ת תפשוט מפ"ק דסוטה (דף ב.) דקתני חוללת ולא מתייבמת

א"ל מניסוה. אתרווייהו לישני מהדר דקתני אחת כשרה ואחת פסולה אלמא היא אסורה ולרתה מותרת: לר**ת ממאנת**. נפלו לפניו ב' יבמות מאח אחד גדולה וקטנה ומיאנה בו הקטנה לרתה אסורה:

> נישוחין קמחי עקר והרי היא נכרית אללו ומותרת לו גזירה דרבנן היא הואיל ולא מיאנה בראשון ומכח נישואין (ט נפלה להתייבם נראית כאשת אחיו והכי אמרי׳ לקמן משעת נפילה נראית ככלתו כו'. והא דשמואל בפ' ב"ם (לקמן דף קו:): משום לרת בתו ממאנת. דאתי למישרי לרת בתו קטנה שנפלה לו לייבום ומיאנה בו לאמרינן נישואין קמאי קא עקרא ואין זו לרת ערוה. וה״ד מיאון בבתו הואיל והוא קיים דאין מיאון אלא ביתומה שלא קיבל אביה קידושיה משכחת לה ביתומה בחיי האב כדתנן בפרק ב"ש" קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה הרי היא יתומה בחיי האב דפקע (ג) לה זכותיה מינה משילתה מרשותו ואם הלכה ונשאת לאחי אביה יכולה למאן ביבם בחיי אביה: מיאנה בבעל. קטנה יתומה נכרית שמיאנה בבעל מותרת לחמיה לפי שעקרתה לקדושין והרי היא כמפותה ולא כלתו היא: ביבם אסורה לאביו. דכיון דאהנו נישואין קמאי לזקקה ליבם נראית כאשתו גמורה ונראית ככלתו של זה: ה"נ. בבתו ממאנת: משעת נפילה. שנפלה בתו לפניו לייבום והולרכה למאן בו נראית כאשת אחיו ונראית לרתה לרת הבת: לרם אילונים. הרי שהיה נשוי ב׳ נשים והח' אילונית. אילונית דוכרניתא דלא ילדהש לשון איל זכר מן הצאן יי: ומת בלא בנים. שתיהן אסורות להתייבם ופטורות מן החלילה: שנאמר והיה הבכור אשר תלד בראויה לילד פרט לחילונית. וכיון דפטורה קיימא עליה באשת אח ולרתה לרת ערוה. ואע"ג דהאי והיה הבכור אשר תלד מיתוקם במכילתין לקמן (דף כד.) בגדול האחים ומהכא נפקא לן מלוה בגדול לייבס מ"מ דרשינן הך פרט לאילונית מאשר תלד דקרא יתירא הוא כיון דהבכור ביבם גופיה משתעי: מאמר. קדושי יבמה: הרי אלו. שתי נשים: חולצות. דאילו כנסה הוה פקעה זיקה קמייתא ולא הוה עלה אלא זיקת נשואי האחרון אבל מאמר לא מפקע זיקה והויא עלה קלת זיקת ראשון וקלת זיקת האחרון: דכחיב ומת אחד מהם. ולא זו שמתו ב׳ בעליה וזיקת שניהם עליה ושתיהן אסורות מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כדמפרש בפ׳ ד׳ אחיןי ובחלינה דחדא לא מיפטרא אידך דלאו מבית

לעיל יא: וש"נ. ב) לחמו קו:, ג) לקמן יג. קו:, ד) [לעיל ג: לקמן כ.], ה) [לקמן כד. ע"ש], () להמו יח: לא: נתומן יח: לא:, לקמן יח: לא:, [בתוספתא לפנינו לא מנאתי רק בפרק דמכילמין תניא בזה"ל ג' אחין נשואין ג' נשים נכריות ומת אחד מהן ועשה בה שני מאמר ומת הרי אלו חולנות ולא מתייבמות זו היא לרת אשת אח מאב שחוללת ולא

מתייבמת דברי ר' יוסי],

ת) [לקמן קט.], ט) [כתובות יא.], י) [לקמן

לא:], כ) [שס], ל) [שס ו.],

תורה אור השלם וְהַיָּה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵלֵד יְקוּם עַל שֵׁם אָחִיוּ הַמֵּת וְלֹא יִפְּחָה שְׁמוֹ מִישְׁרָאֵל: דברים כה ו בי ישבו אחים יחדו ומֵת אַחַד מֵהֶם וֹבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהָיֶה אֲשֶׁת הַמֵּת יבא עליה וּלְקָּחָה לוֹ בַּחוּצָה לְאִישׁ זְר יְבָּמָה יַבַא עליה

דברים כה ה

הגהות הב"ח

לאשה ויבמה:

(א) גם' מתו או מיאנו או נתגרשו לרומיהן מותרות: (ב) רש"י ד"ה אלא לדידיה וכו' ומכח נישואין שלו נפלה לפגיו להתיינם: (ג) ד"ה משום וכו׳ דפקע ליה זכותיה מינה: (ד) ד"ה לרת איילונית הד"א עם ד"ה ומת בלא: (ה) ד"ה שלא מלינו וכו' לרתה הס"ד ואח"כ מ"ה לא למעוטי לרמ וכו' לא בעיא הס"ד ואח"כ מ"ה מ״ה :דאורייתא מלד

> מוסף רש"י הובא בעמוד קודם.

תום' חד מקמאי

י והלכתא צרת ממאנת [מותרת אפילו לזה] שמיאנה בו ולא גזרינן משום בתו ממאנת שאסורה משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו והממאנת עצמה אסורה לזה שמיאנה בו ומותרת לאחיו כשמואל דאמר מיאנה לזה מותרת לזה: גרסינן בנדה פרק בנות כותים קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמא [ימצא] סריס קטנה מאי הוי והא מקח טעות הוא ואין כאן אסור אשת אח ואפי׳ גט לא בעיא דהא תנן וכולן אם נמצאו אילונית צרותיהן מותרות להתייבם ואם אילונית היתה צריכה גט מספק . אמאי מותרת להתייבם אמאי כוונות ליווריבט ודלמא צרת ערוה היא אלא לאו ש"מ דאילונית לא בעיא גט ועוד תניא בפ׳ הזורק כל עריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות האלו ונישאו ומזה שמא כיון דנמצאו

למאן. אסורה אילימא אף לשאר אחין השתא היא גופה מותרת ומפרש בגמים משום ק"ו וי"ל דאיכא התם טעמא אחרינא כדמפרש לוה: אלא לדידיה. ליבם שמיאנה בו אסורה דמיאון עקר ליה לזיקה וקאי עליה באשת אח. וא"ת מיאון

אמר ליה תניתוה היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה מאי כשרה פסולה אילימא כשרה כשרה לעלמא פסולה פסולה לעלמא כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה אלא לאו כשרה כשרה ליה פסולה פסולה ליה ומאי ניהו מחזיר גרושתו וקתני אם היה מייבם מייבם לכשרה לא כשרה לעלמא פסולה לעלמא ודקאמרת כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה משום דרב יוסף שנה רבי לא דרב יוסף שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם ת"ש המחזיר גרושתו משניםת היא וצרתה חולצת היא וצרתה ס"ד אלא אימא או היא או צרתה ולאו תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתייבמת אמר רב לילי בר ממל אמר מר עוקבא אמר שמואל "צרת ממאנת אסורה למאן אילימא לאחים השתא היא גופה שריא דאמר שמואל פימיאנה בזה מותרת בזה צרתה מיבעיא אלא לדידיה ומאי שנא ממאנת דשריא לאָחין דלא עבדא בהו מעשה צרה נמי לא עבדא בהו מעשה גזירה משום צרת כתו ממאנת וצרת כתו ממאנת מי אסירא והתנן וכולן אם מתו או מיאנו 6 צרותיהן מותרות דמיאנה במאן אילימא דמיאנה בבעל היינו גרושה אלא לאו ביבם לא לעולם בבעל ותרי גווני גירושין ומ"ש כי מיאנה בבעל דעקרינהו לנשואין כי מיאנה ביבם נמי נשואין קמאי קא עקרא משום ידתני רמי בר יחזקאל דתני רמי בר יחזקאל ימיאנה בבעל מותרת לאביו ביבם אסורה לאביו אלמא משעת נפילה נראית ככלתו ה"ג משעת נפילה נראית כצרת בתו יאמר רב אסי צרת אילונית אסורה שנאמר יוהיה הבכור יאשר תלד יפרט לאילונית שאינה יולדת מתיב רב ששת ישלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת

אחד מהם ועשה בה שני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר יומת אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא זיקת שני יבמין וקתני עלה "אמר רב יוסף זו היא צרת אשת אח מאב שאיסור נפילה גרם לה שלא מצינו בכל התורה כולה כגון זאת זו היא למעומי מאי לאו למעומי צרת אילונית דשריא לא למעומי צרת אילונית האסירא ומאי זו היא זו היא ראיסור נפילה גרם לה צרתה בעיא חליצה אילונית אפילו חליצה לא בעיא מ"ם הא דאוָרייתא הא דרבנן תנן וכוַלן אם מתו או מיאנו או נתגרשו אַו שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות לא קשיא כאן שהכיר בה כאן שלא הכיר בה דיקא נמי דקתני שנמצאו ולא קתני שהיו שמע מינה אמר רבא

אחד קאתו הואיל ולא כנסה ואי לא עבד בה מאמר לא הואי עלה אלא זיקת ראשון והוו להו שתי יבמות הבאות מב׳ בתים ושתיהן מתייבמות: שאיסור נפילה גרם לה. שנפלה ב׳ פעמים מזיקה אחת: שלא **מלינו בכל הפורה**. שתאסר אלא מדרבנן הוא דמיתסרא שאין כאן איסור ערוה ואסורה לרתה 🌣 : **הא דאורייסא**. תלד למעוטי לרח אילונית דאסירא ואפילו חלילה לא בעיא: והא דרבנן. כדמפרש טעמא בפ׳ ד׳ אחיןי וקאסרי לה על השלישי: כאן שהכיר בה. דרב אסי בשהכיר בה כשנשאה שהיא אילונית ואין כאן מקח טעות והרי היא אשתו ולרתה הויא לרת אילונית ורחמנא פטרה מאשר תלד ומתני׳ בשלא הכיר בה כשנשאה שמהא אילונים ומקחו מקח טעות ולאו אשתו היא לפיכך לרחה מוחרת דלאו לרת אילונים היא: שנמצאו. לאחר נישואין:

שאמר הבעל בפירוש שיקפיד אם תמצא אילונית ותוספתא שכתב הרב אלפסי וכולן שנמצאו איילונית או שחיו נשואות לאחרים בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה כגון שגילה הבעל בחייו שיקפיד אם תמצא איילונית ורבינו יעקב תריץ אליבא דרב אשי כל זמן שלא הכיר בה הראשון הרי היא כאשתו ואע"פ שאם היה מכיר בה והיה מקפיד יוצאה בלא גט ואעפ"כ כל זמן שלא הקפיד לא מחזקינן לה בהכי וההיא דתנן בפ' הזורק מיירי שהכיר בהן הבעל שאינן איילונית והקפיד והצרות לא ידעו בקפידת הבעל ונשאו ולפיכך תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו ומתני' דהכא נמי דקתני נמצאו אילונית מותרות כגוז שהקפיד הבעל בחייו שאמר אם תמצא איילונית אגרשנה והתוספתא שכתב הרב אלפסי ביז בחיי הבעל תווחדו לפון חוקפר הרביל הרביל הרביל המנובא אד הרביל הרביל הרביל הרביל הרביל בין לאחר מיתת הבעל כנון שאמר הבעל בחייר שיקפיד אם תמצא אילונית אבל כל זמן שלא יקפיד וכן אם מת ולא הכיר בה לא מחזיקים ליה שיקפיד והרי היא כאשתו ולפיכך אמרו קטנה שמא תמצא אילונית ועוד יש לפרש אליבא תיידות איזנית לאו צות ערוה היא כלל ומחרת להתייבם ותנן נמי התם הכונס יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. אמר רבא צרת בתו אילונית אפי׳ הכיר בה מותרת כל אילונית שלא הכיר בה בעלה בשעת קידושין צריכה גט מספק שמא יקפיד בה הבעל שמא לא יקפיד ואין לה כתובה דאוקיי ממונא בחוקת מריה ווו היא ששנינו הממאנת והשניה והאילונית אין להן כתובה משמע הא גט בעיא כדרייקינן בפ' המדיר כנסה סתם אין לה כתובה כתובה הוא דלא בעיא הא גט בעיא. והכי נמי איכא למימר גבי אילונית כתובה הוא דלית לה הא גט בעיא ועוד דקתני אילונית דומיא דשניה מה שניה צריכה גט אף אילונית שלא חכיר בה צריכה גט או מדרבנן או משום ספק שמא לא יקפיד הבעל בשעת קדושין ואע״פ שמקפיד עתה שנודע לו שהיא אילונית וכיון דצריכה גט אמרינן התם שמא תמצא אילונית והיא אשת אחיו שלא במקום מצוה. ומתני׳ דהכא ודפרק הזורק . לא קשה לרבא כלל דהא ס״ל לרבא דאפילו צרת בתו אילונית דהכיר בה בשעת קדושין ונשואין צרתה מותרת

תוספות ישנים מיאנה בזה מותרת בזה. כלומר באחיו לפי שהמיאון שהמיאון יעקור הקדושין מאחיו ראשון ותהיה כמו נכרית בעלמא. וי"ל דטעמא משום דמשעת נפילה נראית כאשת אח דמכיון שנלטרך לה לילא ממנו ע"י מיאון נראית כאשת אחיו כדאמרינן לקמן מיאנה ביבס אסורה לאביו משום נפילה נראית דמשעת ככלתו. בבעל מותרת לאביו שהמיאון עוקר הקדושין ונמצא שלא היתה מעולם כלתו ולא נחשבת כ"א כתפותת בנו: מאי לאו לתעוטי לרת אילונית למעוטי דשריא. אבל א"ל נרת סוטה ולרת מחזיר גרושתו דחין לנו למעט אלא דכוותה כהך שאסורה משום אשת אח מאב ולא משום ערוה אחרת. וא"מ דלמא אתא למעוטי לרת ממאנת א) שלא היתה מעולם אשת אחיו ואינה אסורה רק . משום גזרה משום לרת בתו

א) חסר כאן ונראה דל"ל לרת ממאנת וי"ל דממאנת נמי לא הוה ערוה דכוותה דכיון דמיאנה נמוא שלא הימה כו׳

תום' חד מקמאי (המשר)

. להתייבם אבל לרב אשי צרת אילונית שהכיר בה אפי׳ אשה בעלמא שאינה ערוה אסורה להתייבם ואזלא לעלמא בלא חליצה דאמר צרותיהן מותרת . להתייבם דוקא נמצאו לאחר קדושין מפני שהוא מקח טעות ^{d)} ולרבה ודאי . כיון שמותרת להתייבם כיון סכוווגויו אין כשנמצאו אילונית אין כאן קדושין כלל וא״כ קשיא ההיא דפ׳ בנות קשיא וווויא דע בנות כותיים דאמר קטנה שמא תמצא איילונית והא אמרת דאין כאן קדושין כלל . כאן איסור אשת אח ואי לאו מתני׳ דהכא ההיא דפ׳ הזורק ל״ק מידי דאיכא למימר (דלרבה) [דלרב אשי] נמי ספק מקח טעות הוא שמא יקפיד שמא לא יקפיד וחולצת ולא מתייבמת ומפני שהלכו צרותיהן ונשאו בלא חליצה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה אבל מתני׳ הכא קתני נמצאו איילונית צרותיהן מותרות להתייבם (כרבה) [דרב אשי] מוקים